

Kärrholm, Sara. "Class-Wiki som digital metod för undervisning och examination" i *Levande lärmiljöer: Proceedings från Humanistiska och teologiska fakulteternas pedagogiska inspirationskonferens 2018* redigerad av Markussen, Hege Irene & Mårtensson, Katarina (red.), 67-78. Lund: Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet, 2020. doi: 10.37852/oblu.67.128.

Class-Wiki som digital metod för undervisning och examination

Sara Kärrholm

Det finns olika exempel på hur lärare har använt Wikipedia i undervisningen för pedagogiska syften. Bland annat kan studenter tränas i källkritik och faktainhämtning genom att redigera andras artiklar och skriva egna. Språkstudenter kan även engageras i att översätta artiklar i Wikipedia.⁶³ Programvaran Wikimedia kan användas för att skapa egna, liknande projekt som Wikipedia och kan användas för att skapa det jag valt att kalla en "Class-Wiki".⁶⁴ Denna kan användas som ett sätt att engagera studenter i kollektivt digitalt lärande som studenterna driver främst på egen hand och som fungerar som ett komplement till undervisningen. Principen är att de bygger en egen wikipedia, en kunskapsbank, över kursens innehåll under tiden som de går kursen och därmed får tillfälle att

⁶³ Se till exempel Patricia Diaz. *Webben i undervisningen. Digitala verktyg och sociala medier för lärande*. Lund: Studentlitteratur, 2012, s. 219ff; Melanie Kill. "Teaching Digital Rhetoric: Wikipedia, Collaboration, and the Politics of Free Knowledge": Brett D. Hirsch, red. *Digital Humanities Pedagogy. Practices, Principles, and Politics*. USA och Storbritannien: Open Book Publishers, 2012, s. 389–405; Thomas Leitch. *Wikipedia U. Knowledge, Authority, and Liberal Education in the Digital Age*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2014.

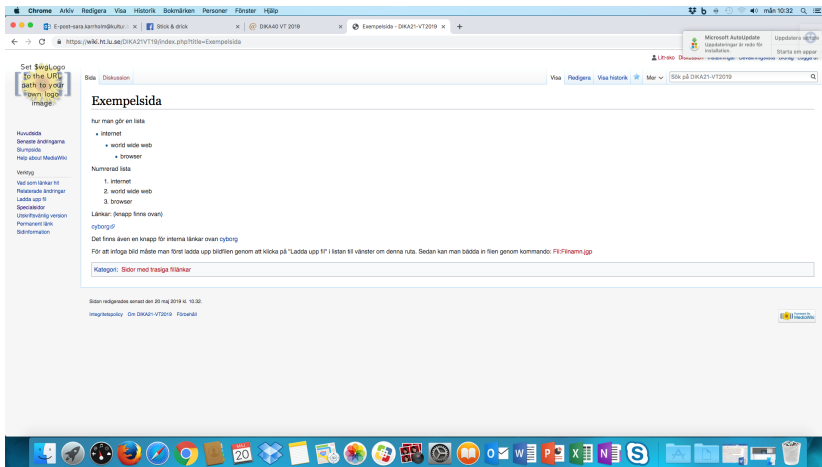
⁶⁴ Namnet är taget från undervisningsplattformen jag använde på Harvard university när jag var gästlärare där under våren 2012. Där fanns "Class-Wiki" som en funktion kopplad till kursplattformen. Wikimedia har på min begäran installerats av IT-enheten på HT-fakulteterna här i Lund. Programmet finns därmed nu tillgängligt för alla som vill använda det i undervisningen.

arbeta med kursens innehåll utanför föreläsningar och andra examinationsmoment.

Jag har hittills provat metoden vid tre olika kurstillfällen. De två första gångerna jag använde mig av metoden var på teorikurser på termin 1 och termin 2 på kandidatprogrammet för digitala kulturer här i Lund. Vid det tredje tillfället användes den på delkursen Kulturteori inom kandidatutbildningen i förlags- och bokmarknadskunskap. För studenterna i digitala kulturer finns ett naturligt mervärde i att använda den här typen av verktyg som förstärker innehållet på kurserna de läser där de bland annat lär sig om Webb 2.0, kollektiv intelligens, sociala medier, digital demokrati och deltagarkultur. Även förlags- och bokmarknadskunskapskursen innehåller digitala inslag, men det är inte samma genomgående innehållsmässiga fokus på det digitala. Genom att jämföra studenters erfarenheter från dessa olika sammanhang är ambitionen att utvärdera metodens användbarhet i undervisning mer generellt.

Det ska framhållas att Class-Wiki kan användas för olika syften. I dessa fall har jag använt den som en metod för både undervisning och examination. Studenternas arbete med den har varit examinerande och obligatoriskt. Deras insatser har sedan vägts samman med övriga examinerande kursmoment för att ge ett helhetsbetyg på kursen, men detta moment har endast kunnat ge något av betygen G eller U. För ett G har kravet funnits att man gör inlägg enligt anvisningar en gång i veckan under tiden som kursen fortlöper, men längd och innehåll på inläggen har varit fritt. Det har gjorts en poäng av att inläggen ska vara av olika slag: några ska vara vad jag kallat definitionsinlägg och andra diskussionsinlägg, det vill säga de ska både definiera centrala begrepp som används i kursen och diskutera hur dessa begrepp kan användas i olika sammanhang.

Tekniken för att använda verktyget har både varit lätt att instruera studenterna i och att lära sig på egen hand. En viktig funktion för mig som lärare och examinator har varit att titta på ”Senaste ändringarna” under kursens gång, som visar ändringar i Wikin i sin helhet, men det går även att få fram ”Historik” på varje enskild sida kopplad till de olika begreppen i Wikin. Det går att se att studenterna är inne och jobbar med verktyget varje dag och att det därför också används så som det är tänkt, dvs. som ett komplement och stöd för att ta till sig innehåll under kursens gång.

Förberedelser: Inför kursstarten har jag gjort en enkel exempelsida, för att studenterna lätt ska kunna orientera sig i de vanligaste funktionerna i programmet. Jag förberedde också en kort lista med begrepp som jag visste att kursen skulle ta upp men lämnade den oavslutad och med instruktion bifogad att studenterna själva förväntas fylla på listan med begrepp som de tycker ska vara med.

Fortlöpande arbete under kursen: Under kursens gång försökte jag gå in och följa arbetet med Wikin någon gång i veckan, ibland någon gång varje dag (dock ej nödvändigt) för att se hur den växer fram och identifiera eventuella problem. Jag åtog mig som lärare att redigera inläggen i Wikin om de innehåller uppenbara fel eller stavningsfel.

Efter kursen: Efter alla deadlines för inlägg löpt ut och kursen avslutats har jag bedömt insatsen för varje student genom att ta fram, under "Specialsidor" och sedan "Användarbidrag", information om vad varje student bidragit med. För detta krävs en lista med studenternas StilID (tillgängligt via Live@Lund).

Resultat

Vid varje kurstillfälle har den ursprungliga listan med någonstans runt tjugo eller trettio föreslagna begrepp vuxit till mellan fem och sju gånger längre vid kursens slut, vilket i sig var ett resultat. Ett annat har varit att jag genom att följa Wikins framväxt genom ”Senaste ändringar”-funktionen har kunnat se att Wikin har fyllts på aktivt med regelbundenhet under kursens gång. Studenterna tenderar att gå in på sidan, några varje dag, för att lägga till saker.

För att få studenternas synpunkter har jag utvärderat arbetet med Class-Wikin på olika sätt, genom regelrätt kursutvärdering men också genom en uppgift på den hemtenta som delats ut vid slutet av varje kurs. I uppgiften har studenterna ombetts skriva en–två sidors reflektion över vad de lärt sig med att jobba med verktyget. Vid andra kurstillfället bad jag även studenterna lyfta fram tre av de begrepp de arbetat med i Wikin som de tycker de lärt sig mycket av. Deras utvärderingar och reflektioner lyfter i huvudsak fram positiva erfarenheter, även om det också gavs konstruktiv kritik om förbättringar.

Nedan följer en kort analys utifrån några av studenternas reflekterande kommentarer. Sedan följer en reflektion över vilka lärdomar man kan dra av dessa inledande erfarenheter med verktyget.

Aktivering av lärandet utanför klassrummet

Att aktivera studenter i deras eget lärande har länge framhållits som viktigt ur pedagogisk synvinkel.⁶⁵ Ett av de viktigaste positiva resultaten av att använda Class-Wiki vid sidan av undervisning och andra examinationsmoment har varit att den har aktiverat studenternas lärande mellan andra undervisningsmoment på ett sätt som har fungerat förstärkande för både undervisningen och övrig examination. Många studenter kommenterar

⁶⁵ John Biggs. *Teaching for Quality Learning at University*. Society for Research into Higher Education & Open University Press, 1999.

hur arbetet med verktyget fungerat förberedande för hemtentan som skulle lämnas in vid respektive kurslut och på kulturteori-kursen för förlagsstudenterna kom även kommentarer om att studenterna fått uppslag och tankar inför b-uppsatskursen (nästa delkurs på programmet) genom arbetet med Wikin. Hela delkursen i kulturteori är tänkt att fungera just förberedande för B-uppsatsskrivandet, men arbetet med Class-Wikin tycks ha gett studenterna mer tillfälle att fundera över sina uppsatsämnen.

I vanliga fall hade jag inte gått hem och skrivit definitioner på nya begrepp efter varje föreläsning men tack vare att jag gjorde detta började jag automatiskt tänka på vad begreppet faktiskt innebär och hur jag vidare kan applicera det på andra begrepp och teorier vi talat om. (Student i digitala kulturer, termin 1.)

Denna kommentar visar att arbetet med Wikin verkligen fungerat förstärkande för undervisningen på kursen och hjälpt till med att sammanfläta innehållet mellan de olika föreläsningarna. En annan student skrev:

Jag tror att det är ett väldigt bra verktyg att under kursens gång få möjlighet att konkretisera och formulera sig kring begreppen på en trygg plats under tiden som vi läser om dem, istället för att försöka att bara 'nöta in det' innan en tenta. Jag tror att jag verkligen kommer att minnas definitionerna av många begrepp längre än vad jag gjort med tidigare kurser då jag nu fått chansen att repetera dem och fundera mer över dem. (Student i digitala kulturer, termin 2.)

Kommentaren tar igen upp detta med vikten av att få fortsätta arbetet med kursens innehåll utanför klassrummet. På förlagsutbildningen gavs också flera reflektioner kring hur kursens innehåll förstärkts genom Wikin: "Många inlägg på Wikin har till och med gjort att vissa ämnen, som beskrivs på väldigt komplicerade sätt i kurslitteraturen, har blivit mycket lättare att förstå." (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

Men det som verkligen förbättrade min förståelse för kursen var diskussionerna; både när jag själv deltog och när jag läste diskussioner mellan

andra, för det fick mig att fundera över de olika teorierna och hur de kunde användas i en frågeställning, vilket ju är syftet med kursen. (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

Kursen dessa två studenter läste behandlade olika kulturteoretiska perspektiv som upplevdes som komplicerade och arbetet med Wikin blev då ett sätt att hjälpas åt att klargöra dem.

Deltagarkultur och motivering

Class-Wikin bygger på tanken om en deltagarkultur, där var och en bidrar till insamlingen av en gemensam kunskapsbank. Det är också tydligt att denna aspekt av verktyget har upplevts som positiv av de allra flesta studenter. Särskilt gynnsamt har det varit för studenterna som läser teorikurserna på Kandidatprogrammet i digitala kulturer, där begreppet deltagarkultur ingår som en del av kursinnehållet som studenterna förväntas förstå och kunna problematisera ur olika aspekter. Arbetet med Wikin fick dem att reflektera särskilt ingående om detta begrepp. ”Istället för att bara lämna in en text som bara läsaren läser har nu hela klassen samarbetat och kunnat lära sig från varandra.” (Student i digitala kulturer, termin 1.) Detta att det varit ett kollektivt projekt har fungerat motiverande på olika sätt:

[...] jag tagit mig mer tid till att läsa och begrunda innebörden av det som står på Class-Wiki eftersom det är mina kurskamrater som tagit sig tid och energi till att formulera sig på ett så tydligt och pedagogiskt sätt som möjligt. Detta har i förlängningen bidragit till att även jag har gjort så gott jag kunnat när jag definierat de begrepp jag skrivit om. (Student i digitala kulturer, termin 1.)

Sidan blir ett dokument över kursen för vår klass. Ett levande och ständigt utvecklande uppslagsverk. Man lär sig av att se hur andra definierat ett begrepp eller valt att ifrågasätta något och man utvecklas genom att själv lägga till definitioner eller förklaringar och av att behöva argumentera för eller emot något. (Student i digitala kulturer, termin 2.)

Många på kulturteorikursen är också tacksamma över sina kamraters bidrag, som hjälpt dem att förstå komplicerade teorier och begrepp: ”Det som varit bra med Class-Wikin var just att de som har mer erfarenhet av ett ämne, till exempel har läst om det innan, kan skriva om det, och skriver om det med meningar som är lättare än kurslitteraturen.” (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

En poäng med Wikin har varit att motivera studenterna till att fortsätta samtalet om kursernas innehåll utanför klassrummet och att ge möjligheter till att utveckla inhämtad kunskap under former som inte ska kännas så styrda av lärarens krav. Därför valde jag att göra uppgiftsbeskrivningen väldigt fri. En del studenter ifrågasatte denna frihet och ville bli mer styrda i sin användning av Wikin och andra blev snarare mer motiverade av att det var ett utrymme där man fick bestämma reglerna mer eller mindre själva. Min tolkning av studenternas kommentarer överlag är att denna frihet för det mesta fungerat som sporrande för studenterna till att själva ta mer ansvar för sina inlägg.

När det gäller motivationen fanns det en tydlig skillnad mellan studenterna i digitala kulturer och studenterna i förlags- och bokmarknadskunskap. De förra var från början mer motiverade, eftersom verksamheten med Wikin så tydligt knyter an till programmet och kursinnehållet. Med förlagsstudenterna fanns en högre tröskel. Någon student på förlagsutbildningen upplevde Class-Wikin som en direkt ”onödig stressfaktor och en källa till frustration” (student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2) och flera av förlagsstudenterna vittnar om en inledande tveksamhet, innan de förstod vad uppgiften gick ut på och vad som förväntades:

Inledningsvis tyckte jag att det var en svår balansgång i hur förankrade inläggen skulle vara i teorier och referenser, vilket gjorde att jag även upplevde diskussionsinläggen som något krystade. Men redan efter första veckan lossnade det och jag upplevde att vi som grupp satte en gemensam ton för inläggens karaktär. (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

Alla utom en student var dock överlag positiva vid kursens slut och tyckte sig ha lärt sig mycket genom att använda metoden. Det kom fram några

kritiska synpunkter som ledde fram till konstruktiva förslag på förbättring, men den dominerande erfarenheten tycks ha varit övervägande positiv. Ett förslag gick ut på att styra studenterna något mer genom att koppla Wikin till ett annat av kursens moment där studenterna i grupp ska pröva olika teoretiska perspektiv på ett case. Studentens förslag var att grupperna fick arbeta med sina case i Wikin. Då blir två olika kursmoment tydligare relaterade till varandra, vilket gör det lättare för studenterna att tidigt förstå vad arbetet med Wikin går ut på. På den här kursen – där studenterna hade behov av ökad tydlighet och vägledning i uppgiften – är detta en god lösning för framtiden.

Genom att Wikin byggs upp långsamt som ett kollektivt projekt blir den också något som ökar gemenskap och samhörighet mellan studenter och många uttryckte stolthet över att ha skapat något tillsammans: ”En annan viktig aspekt av projektet är att vi tillsammans hjälpts åt att skapa någonting som en klass, vilket känns betydelsefullt”. (Student i digitala kulturer, termin 2.) En annan skrev så här: ”Slutligen vill jag uppvisa viss stolthet i det vi skapat [...] Även om det inte är jättemycket tid vi lagt ned var och en, är det vi skapat ett gediget arbete med stor potential att hjälpa oss vidare i våra studier.” (Student i digitala kulturer, termin 2.)

Inkludering och mångfald

Flera av studenternas kommentarer tar upp att Wikin underlättat för studenter som upplever att de är svaga i undervisningen på andra plan: till exempel när det gäller att formulera sig muntligt som att ställa frågor till läraren eller diskutera med andra i klassrummet eller att läsa och ta till sig kurslitteraturen. Exempelvis säger en student:

Många gånger händer det att jag läser en akademisk text och inte reflekterar särskilt mycket över textens innebörd då det är mycket fakta som ska bearbetas och tas upp på en och samma gång, men med ClassWiki har jag haft möjlighet att lite i taget ta del av de olika begreppen som framställs på sidan och reflektera och delta i diskussion. (Student i digitala kulturer, termin 2.)

En student på förlagskursen uttryckte:

Enligt min åsikt är det lättare att diskutera på nätet än i klassrummet, då man får mer tid att tänka över svaret och sitt bidrag till diskussionen samt kan förankra det i källor. Det blir också tydligt i ett internetforum att alla faktiskt har något att säga, detta framgår inte alltid i ett klassrum då det är många som helt enkelt inte tycker om att tala i klassrum eller liknande. (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

En tredje student tog upp hur arbetet med Wikin hjälpte till att lättare närma sig ett akademiskt språkbruk:

Jag är ganska ung och uppväxt i en ganska normal Svensson-familj utan någon typ av högskoleutbildning, vilket har resulterat i att jag inte har ett akademiskt ordförråd jämfört med andra. Class-wikin har varit ett sätt för mig att leta och kolla upp ord och definitioner, om det varit ett ord som jag inte förstått och som jag inte kunnat finna en bra definition på nätet så har jag kunnat fråga och lägga in ordet på listan. (Student i förlags- och bokmarknadskunskap, termin 2.)

Metoden har en inkluderande aspekt som är givande för både studenter och lärare. Som påpekats är det inte alltid ett gynnsamt diskussionsklimat för alla i klassrummet och detta kan påverka undervisningen negativt för både studenter och lärare. För lärarens del handlar det inte bara om att pinsamma tystnader uppstår i klassrummet utan också om att det blir svårt att lägga undervisningen på rätt nivå för att det är svårt att bedöma var studenterna befinner sig. Genom att följa studenternas interaktion på Class-Wikin går det att tydligare få syn på hur mycket de har förstått och om det uppstått missförstånd någonstans.

Källkritik och digital kompetens

Som nämnts handlade kurserna i digitala kulturer om begrepp, teorier och fenomen som på olika sätt hade att göra med det digitala: digitala medier, deltagarkultur och kritiska aspekter på det digitala samhället. Det fanns

uppenbara fördelar med att använda just ett digitalt och socialt nätverkande verktyg i samband med undervisningen på dessa kurser. Flera av studenterna i digitala kulturer påpekar sambanden mellan vad de gör i Wikin och vad de teoretiskt fått lära sig om den typen av verksamhet på kursen. En student nämner till exempel Henry Jenkins, som myntat konvergenskultur-begreppet, och säger: ”För att relatera till Jenkins i detta vill jag mena att denna deltagarkultur vi skapat är unik, vi har skapat vår egen digitala kultur.” (Student i digitala kulturer, termin 2.) Flera studenter tar också upp ämnet Wikipedia och källkritik i sina reflektioner. Arbetet med Wikin har ökat flera studenters kunskap om hur Wikipedia fungerar och hur man kan förhålla sig till den kunskap som skapas där. Arbetet med Class-Wikin bidrar därför till att öka studenternas medvetenhet kring hur olika typer av kunskap och källor i digitala format kan betraktas och värderas och därmed vittnar den om en digital kompetens som eftersträvas alltmer i samhället och av olika utbildningsinstitutioner.⁶⁶

Avslutande reflektion

En av de uppenbara fördelarna med att använda en egen Class-Wiki, som bara är tillgänglig för studenter och lärare, är att det upprättar ett tryggt digitalt rum där klassrumsdiskussionerna kan fortgå utan samma sociala eller tidsmässiga känslor av press som kan uppstå hos enskilda individer i klassrummet. En annan är att Wikin, vid kursens slut, blir ett slags kunskapsbank som sammanfattar de viktigaste delarna av kursens innehåll på ett överskådligt sätt. En student uttryckte exempelvis tanken om att Class-Wikin kunde ses som en tankekarta: ”Classwikin blev lite som att ha en mindmap och sedan kunna utgå från den när man tänker. Detta är sådant jag försöker göra själv, därför var det kul att alla gjorde det tillsammans.” (Student i digitala kulturer, termin 2.) Dessa är fördelar som inte finns om man skulle välja att jobba direkt med Wikipedia istället, vilket hade varit ett näraliggande alternativ.

⁶⁶ Se till exempel Thomas Nygren. ”Digital källkritik i nyhetsflöden och undervisning”: Ulla Carlsson, red. *Medie-och informationskunnighet (MIK) i den digitala tidsåldern: En demokratifråga – Kartläggning, analys, reflektioner*. Nordicom, 2018, s. 63–67. Se även Leitch 2014.

Studenterna aktiverades i hög utsträckning till att arbeta med kursinnehållet utanför klassrumstid och kunde använda varandra som stöd i inläringen av olika teorier och begrepp. Detta fick dessutom bonuseffekter i form av att det fostrade en miljö av öppenhet och vilja att dela med sig av kunskap och tankar inom grupperna. Att arbeta med Class-Wiki är ett sätt att få studenter att lägga mer fokus på det kollegiala och att samarbeta, och det motverkar därmed ett klimat där varje student ser på utbildningen som ett individuellt projekt. Detta tror jag har gynnsamma effekter framför allt på studenter med mindre studievana eller andra svårigheter, men det kan också fungera inspirerande och motiverande för studenter som är starka att få dela med sig av sina styrkor till andra.

De mest självklara användningsfördelarna framträdde i samband med teorikurserna i digitala kulturer som på ett så naturligt sätt fick studenterna att använda verktyget för att också reflektera på en metanivå över kursens innehåll. Men även av erfarenheterna på kulturteori-kursen i förlags- och bokmarknadskunskap framgick tydligt att det fanns stora fördelar med verktyget. Utmaningen visade sig ligga i att på ett tidigt plan motivera studenterna och få dem att förstå vad uppgiften går ut på och varför de ska göra den. Överlag upplevde de alla att de fördjupat sina kunskaper om kursinnehållet vid kursens slut.

Flera studenter påpekade olika möjligheter till vidareutveckling av Wikin. Det skulle exempelvis vara möjligt att upprätta en Wiki vid början av ett utbildningsprogram och sedan låta den löpa vid sidan av undervisningen på alla kurser under resten av programmet. Wikin kan då bli en gigantisk kunskapsbank över vad studenterna lärt sig under hela sin utbildning i ämnet. Det går också att ha en större Wiki för varje termin eller en för alla teorikurser, som byggs på för varje ny kursomgång.⁶⁷

Alla de kurser som verktyget använts vid har varit teoretiska kurser. Dessa kurser innehåller mycket begrepp som är tacksamma att arbeta med i Wiki-formatet. Det är möjligt att teorikurser är de optimala kurserna för denna metod, men det kan också visa sig finnas fördelar med att använda den på andra slags kurser. Jag rekommenderar alla som är nyfikna att testa.

⁶⁷ Se även förslag på användningsområden i Diaz 2012, s. 227 och 229.

Fördelarna med att använda Class-Wiki på dessa kurser har varit så stora att jag kommer att fortsätta använda verktyget även i fortsättningen. Sedan denna artikel påbörjades har jag även använt metoden i samma studentgrupp två gånger, en gång på termin 1 och sedan på fördjupningskursen i teori på termin 2 på kandidatprogrammet i digitala kulturer. Studenterna hade fortfarande enbart positiva saker att säga om Wikin och nivån på deras inlägg i Wikin visade att deras kunskaper just fördjupats mellan kurserna. Det blev tydligt att de var mer hemmastadda med metoden och kunde börja använda den effektivt från första kursveckan. Diskussionsinläggen blev längre och diskussionerna mer utvecklade än på första terminen, vilket jag tolkar som ett resultat av att de lärde sig mer samtidigt som de var bättre på att använda det digitala verktyget.

Referenser

- John Biggs. *Teaching for Quality Learning at University*. Buckingham: The Society for Research into Higher Education & Open University Press, 1999.
- Patricia Diaz. *Webben i undervisningen. Digitala verktyg och sociala medier för lärande*. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- Melanie Kill. "Teaching Digital Rhetoric: Wikipedia, Collaboration, and the Politics of Free Knowledge": Brett D. Hirsch, red. *Digital Humanities Pedagogy. Practices, Principles, and Politics*. USA och Storbritannien: Open Book Publishers, 2012, s.389–406.
- Thomas Leitch. *Wikipedia U. Knowledge, Authority, and Liberal Education in the Digital Age*. Baltimore: Johns Hopkins Univeristy Press, 2014.
- Thomas Nygren. "Digital källkritik i nyhetsflöden och undervisning?": Ulla Carlsson, red. *Medie- och informationskunnighet (MIK) i den digitala tidsåldern: En demokratifråga. Kartläggning, analys, reflektioner*, Nordicom, 2018, s. 63–67.